

TERA ainevaldkonna kava põhikoolile	
Ainevaldkond:	Keel ja kirjandus
Valdkonnapädevus ja -eesmärk:	
Valdkonnapädevus: Keele- ja kirjandusõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks omandab õpilane järgmised valdkonnapädevused: ❖ austab keelt kui kultuuri kandjat ja vahendajat, hindab seda kui avaliku suhtluse vahendit, ❖ väärtustab eesti rahvuskirjandust ja rahvapärimust ning keelelist ja kultuurilist mitmekesisust; saavutab keeleteadlikkuse, arvestab kultuuris välja kujunenud keelekasutus- ja suhtlustavasid, teadvustab keeleoskust õpioskuste alusena ning identiteedi osana; ❖ loeb, esitab ning kirjutab eri tüüpi ja liiki tekste, analüüsib tekstide keelekasutust, ülesehitust ja vormistust, väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult; ❖ leiab, hindab kriitiliselt ning kasutab eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, austab intellektuaalomandit; ❖ mõistab ilukirjandusteose kunstilisi väärtusi, analüüsib ja tõlgendab eri tüüpi ning eri žanris tekstide ülesehitust, väljendust ja sisu; ❖ omandab lugemisharjumuse, väärtustab lugemist, kujundab loetu põhjal oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, rikastab mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda keele- ja kultuuriteadmisi. Valdkonna eesmärk: Keele ja kirjanduse õpetamise eesmärk põhikoolis on kujundada õpilaste eakohane keele- ja kirjanduspädevus, mis tähendab keele ja kirjanduse tajumist kui rahvusliku ja iseenda identiteedi alust, mõista erinevaid kirjandustekste ning nende tähtsust Eesti ja maailma kultuuris. Keele- ja kirjanduspädevus hõlmab teadmisi ja oskusi, kujundamaks keele- ja kultuuriteadlikku inimest, kes käitub nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses eesmärgile, situatsioonile ja kontekstile vastavalt.	
Valdkonna õppeained:	
Eesti keel ja kirjandus	
Hindamine:	
Erisused puuduvad.	

TERA ainekava põhikoolile	Ainevaldkond:	Õppeaine:
Kooliaste: I kooliaste	Keel ja kirjandus	Eesti keel
Õppeaine kirjeldus		
I kooliastmes keskendutakse õpilaste teadmiste ja oskuste kujundamisel nii suulisele kui ka kirjalikule keelele. Kuulamine, kuuldust arusaamine ja kõnelemine on tihedalt seotud lugemis- ja kirjutamisoskuse arendamisega. Esmase kirjutamisoskuse kujundamisest sõltub edasise kirjaliku eneseväljendusoskuse tõhusus. Suuline keelekasutus hõlmab siin eneseväljendust tavaolukorras ning eakohase suulise teksti mõistmist ja edastamist. Lugemise õpetamisel arendatakse lugemistehnilist vilumust ja kujundatakse oskust loetud tekstiga jõukohaste juhiste järgi eesmärgistatult töötada. Kirjutamise õpetamisel viimistletakse kirjatehnikat, kujundatakse õigekirjaoskust õpitud keelendite piires ning arendatakse suutlikkust väljendada end loovalt ja eesmärgipäraselt. Loetav käekiri on alus kirjalikule eneseväljendusele viisil, kus ka teised kirja pandust aru saaksid. Esimeses kooliastmes on oluline saavutada sihipärane kirjutamisoskus, samuti oskus oma mõtteid kirjalikult väljendada. Ilukirjanduse terviktekste valib õpilane õpetaja soovitusel lugemiseks nii eesti kui ka välisautoritelt, arendades oskust loetud teost tutvustada, selle põhjal jutustada ja küsimuste toel arutleda. Tähtis on kujundada lugemisharjumus, soodustada positiivset lugemiskogemust ja pakkuda lugemisrõõmu. Eesti keele õppimisel I kooliastmes hinnatakse õpilase ❖ suulist keelekasutust, s.o kõnelemist ja kuulamist, ❖ lugemist, s.o lugemistehnikat, kirjandus- ja muude tekstide tutvustamist, analüüsi ja mõistmist, ❖ kirjutamist, s.o kirjatehnikat, õigekirja ja tekstiloomet.		

Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:

Õpilane:

- ❖ mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- ❖ väärtustab eesti keelt;
- ❖ omandab eesti keele lugemistehnika;
- ❖ loeb eesmärgistatult eri allikatest ja keskkondadest;
- ❖ kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste käsikirjaliselt ja arvutil eri keskkondades;
- ❖ väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult;
- ❖ analüüsib individuaalsete võimete piires eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste;
- ❖ tunneb eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust ning mõistab nende sisu;
- ❖ kujundab lugemise kaudu esmaseid hoiakuid ja tõekspidamisi, väärtustab lugemist.

Teema: suuline keelekasutus

Õpitulemused: õpilane ...	Õppesisu ja tegevused
❖ osaleb aktiivselt ja mõtestatult õppeprotsessis	❖ kuulab mõtestatult eakohast teksti, jätab meelde ning toimetab saadud sõnumi või juhendite järgi;
❖ kuulab eesmärgistatult, väljendab oma mõtteid;	❖ kuulab kaaslast ja õpetajat ning avaldab arvamust kuuldu kohta;
❖ kasutab suhtlemisel eakohast ja sobivat kõne- ja kirjakeelt, arvestab suhtlemisel partneriga;	❖ väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, selgitab, keeldub, vabandab, tänab;

	❖ vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid; ❖ avaldab oma arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta; ❖ küsib kaaslase arvamust, ❖ nõustumine ja mittenõustumine, ❖ ühiste seisukohtade otsimine,
❖ jutustab kuuldust, nähtust ja loetust, vajaduse korral kasutab juhendi abi	❖ jutustab loetust ja läbielatud sündmusest ning avaldab oma arvamust; ❖ jutustab pildiseeria, tugisõnade, märksõnaskeemi ja küsimuste toel; ❖ mõtleb jutule alguse ja lõpu; ❖ esitab peast luuletuse
❖ sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, teeb teksti põhjal märkmeid, võrdleb tekste omavahel;	❖ koostab loetu kohta küsimusi; ❖ koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi
Teema: lugemine	
Õpitulemused: õpilane ...	Õppesisu ja tegevused
❖ eristab helisid, hääli ja häälikuid;	❖ eristab helide, häälte ja häälikute asukohta ja järjekorda sõnas; ❖ eristab häälikut ja tähte; ❖ eristab hääliku pikkust.
❖ omandab lugemistehnilise vilumuse ja teadliku lugemisoskuse;	❖ loeb nii häälega kui ka endamisi ladusalt ja teksti mõistes; ❖ parandab oma lugemisvea, kui sellele tähelepanu juhatakse

	❖ mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti; ❖ loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga; ❖ töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel; ❖ vastab küsimustele loetu kohta
❖ valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest, kasutab raamatukogude infosüsteemi;	❖ valib ja loeb vajaliku raamatu isesesivalt; ❖ teab nimetada mõnda lastekirjanikku.
❖ kujundab lugemise kaudu oma mõtte- ja tundemaailma, jagab lugemiskogemusi;	❖ jutustab loetud raamatust; ❖ teeb raamatust lühikokkuvõtte ❖ annab loetule emotsionaalse hinnangu
❖ rikastab lugemise kaudu oma sõnavara, kasutab sõnaraamatuid	❖ selgitab ja täpsustab sõna tähendusi ❖ laiendab aktiivselt sõnavara ❖ leiab lähedase ja vastandtähendusega sõnu ❖ leiab riimuvaid sõnu ❖ kasutab digitaalseid või paberkandjal sõnaraamatuid
❖ loeb ja eristab eri liiki tekste, analüüsib teksti ülesehitust, keelekasutust ja sisu, avaldab selle kohta arvamust;	❖ tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kirja; ❖ eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku, keeldu; ❖ mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti;
Teema: kirjutamine	

Õpitulemused: õpilane ...	Õppesisu ja tegevused
❖ sooritab kirja eelharjutusi, arvestab etteantud juhendi ja juhendamisega;	❖ kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid; ❖ kirjutab loetava käekirjaga; ❖ paigutab töö õpetaja abiga näidise järgi vihikulehele ❖ lisab kuupäeva ❖ kirjutab oma nime
❖ tunneb joonis- ja kirjatähti, kasutab õigeid tähekujusid, kirjutab loetava käekirjaga;	❖ kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid, kirjutab loetava käekirjaga; ❖ kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära; ❖ paigutab teksti korrektselt paberile või arvutis; ❖ vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt; ❖ parandab oma kirjavigu ❖ kirjutab etteütlemise järgi ❖ koostab kutse, õnnitluse, teate, e-kirja
❖ kirjutab mõtestatud lauseid, tekste;	❖ eristab sõna ja lauset; ❖ piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi; ❖ kirjutab suure algustähega lause alguse, inimeste- ja loomade nimed ning õpitud kohanimed ❖ laiendab lauseid ja seob tekstiks ❖ kirjutab jutule alguse ja lõpu ❖ kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a. ümberjutustusi) küsimuste, tugisõnade, jooistuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel;

❖ kirjutab õpitud keelendite ja keelereeglite piires õigesti ning loetava käekirjaga, vormistab kirjaliku töö;	❖ kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile;
❖ vormistab lihtsama kirjaliku töö arvutis;	❖ kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile kasutades ipadi või arvutit
❖ valdab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja:	❖ eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset; märgib kirjas häälikuid õigesti; eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid; kirjutab õigesti asesõnu; ❖ märgib õpitud sõnades õigesti kaashäälikuühendit; kirjutab õigesti sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse; ❖ märgib kirjas õigesti käänd- ja pöörsõnade õpitud lõppe ja tunnuseid; ❖ teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestikjärjestuses; ❖ kirjutab suure algustähega lause alguse, inimeste- ja loomade nimed ning õpitud kohanimed;
Digioskused	
❖ Järgib turvameetmeid digiseadmeid kasutades ❖ Oskab digikeskkondades viisakalt käituda ja suhelda ❖ Valib vastavalt adressaadile sobiva suhtlusviisi ❖ Mõistab digisuhtluses kasutatavaid lühendeid, emotikone,emojisid;	

- ❖ Kirjutab korrektse e-kirja; vastab e-kirjale
- ❖ Oskab erinevatelt veebilehtedelt infot otsida
- ❖ Hindab leitud sisu: eristab olulist ebaolulisest, eristab fakti ja arvamust, hindab leitud teabe tõepärasust allikmaterjalis autori, viidete, avaldamise aja või avaldamiskoha alusel

TERA ainekava põhikoolile	Ainevaldkond:	Õppeaine:
Kooliaste: II kooliaste	Keel ja kirjandus	Eesti keel
Õppeaine kirjeldus:		
II kooliastmes kujundatakse õpilaste teadmisi ja oskusi neljas õppevaldkonnas: suuline ja kirjalik suhtlus, teksti vastuvõtt, tekstiloomine ning keeleteadlikkus. Õpilastes kujundatakse oskust tekste leida ja valida, eesmärgipäraselt lugeda ja kuulata, samuti rakendatakse erinevaid lugemis- ja kuulamisvõtteid, oskust teksti mõista väljendada oma arvamusi ja hinnanguid. Tähelepanu pööratakse ka netiturvalisusele ja suhtlemisele ning koostööle kaaslastega. Arendatakse oskust sobivatest allikatest ja keskkondadest infot hankida, seda lugeda ja kriitiliselt hinnata. Keeletundides omandatakse konkreetseid keeleteadmisi ja praktilisi oskusi, analüüsitakse loetut ja kuuldut, kujundatakse keelega seotud hoiakuid ja antakse hinnanguid ning kirjutatakse eri liiki tekste. Keeleallikate kasutamine lõimitakse tekstiloomesse, st õpilane oskab teabe põhjal langetada teadlikke keelevelikuid, mis arvestavad suhtlusolukorra sobivust. Tekstitöös on oluline ka digitaalse sisu loomine, muutmine ja taasesitamine. Eesti keele õppimisel II kooliastmes hinnatakse õpilase		

- ❖ suulist ja kirjalikku suhtlust,
- ❖ tekstide vastuvõttu, s.o analüüsi ja mõistmist,
- ❖ tekstiloomet, s.o eri tüüpi ja liiki tekstide kirjutamist,
- ❖ keeleteadmisi, s.o õigekeelsuse ja keelehoolde põhimõtete rakendamist ning keelevelikute teadvustamist.

Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:

- ❖ süvendab oma arusaama kirjandusest kui kultuuri- ja kunstinähtusest, selle rollist identiteedi kujundamisel ja ühiskonna mõtestamisel, tunneb ning väärtustab rahvuskultuuri traditsioone ja pärimust;
- ❖ arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab ja põhjendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- ❖ leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
- ❖ õpib mitmekülgsemalt ja sügavamalt tundma ilukirjandusteose poeetikat, analüüsib teose süžeed, tegelasi ja olustikku, märkab kompositsiooni erijooni ning arutleb käsitletud probleemide ja
- ❖ väärtuste üle, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara;
- ❖ loeb, analüüsib, tõlgendab ja mõistab nii eakohast noortekirjandust kui ka eri žanrites eesti ja maailmakirjanduse klassikat, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskust;
- ❖ rikastab lugedes oma mõtlemis- ja väljendusoskust, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.

Teema: suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused:

Õppesisu ja tegevused

❖ valib juhendamise abil olukorrale vastava suhtluskanali;	❖ teab koolis kasutusel olevaid suhtluskanaleid nagu Stuudium, Messages, Gmail; ❖ valib sobiva keelekasutuse vastavalt suhtlusolukorrale: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis ❖ eristab kellele ja kus kanalis kuidas kirjutada;
❖ esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, avaldab viisakalt ja olukorrast lähtuvalt arvamust, sõnastab järelduse;	❖ esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi; ❖ avaldab kuuldu ja loetu kohta viisakalt arvamust; ❖ sõnastab järelduse; ❖ toob sobivad näited ja oskab oma arvamust põhjendada;
❖ lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös;	❖ täiendab ja parandab kaaslast viisakalt; ❖ vastab küsimustele; ❖ esitleb ja tutvustab oma seisukohti paaris- ning rühmatöös; ❖ ootab oma kõnejärge;
❖ põhjendab oma seisukohta ja aktsepteerib kaaslaste põhjendatud seisukohti;	❖ arvestab kaaslase seisukohtadega ja austab neid; ❖ vajadusel täiendab oma teadmisi; ❖ annab kaasõpilaste töödele hinnangu ja avaldab tunnustust;
❖ kasutab suhtluses sobivaid keelevahendeid, sh korrektset kirjakeelt õpitu piires nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses.	❖ teab, mis on veebisuhtluse võimalused ja ohud; ❖ tunneb privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise etiketti;

	❖ eristab kõnekeelt, kirjakeelt ja murdekeelt ning valib õige variandi vastavalt suhtlusolukorrale. (Eerika variant, on ok?)
Teksti vastuvõtt	
Õpitulemused: õpilane ...	Õppesisu ja tegevused
❖ valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest;	❖ valib ja loeb raamatuid isesesivalt vastavalt etteantud kriteeriumitele;
❖ iseloomustab õpitud tekstiliike ja nende kasutamise võimalusi;	❖ orienteerub trükistes (raamat, ajaleht, ajakiri) ning leiab vajaliku teabe. ❖ Visuaalselt esitatud info (foto, joonise, graafiku) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.
❖ loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste;	❖ Tarbe- ja õppetekstide (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart, saatekava jne) mõtestatud lugemine. ❖ Skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist ja hinnakirjast andmete kirjanek ning seoste esiletoomine.
❖ võrdleb tekste, esitab küsimusi, avaldab arvamust, teeb tekstist lühikokkuvõtte;	❖ Eesmärgistatud kuulamine, vaatamine, kokkuvõtte tegemine, ❖ vastab teksti põhjal koostatud küsimustele teksti näidete või omasõnadega; ❖ koostab teksti kohta küsimusi;

❖ kuulab ja jälgib vastuvõetavat teksti, valib lugemise eesmärgile sobiva lugemisviisi;	❖ Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?) Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid. Luuleteksti esitamine peast. Rollimäng, rolliteksti esitamine.
❖ tunneb keele ja kirjanduse valdkonna teabekeskkondi, leiab neist vajaliku teabe;	
❖ võrdleb eri allikatest pärit infot, eristab olulist ebaolulisest, fakti arvamusest.	❖ leiab tekstist vajalikku infot; ❖ leiab teksti peamõtte; ❖ kirjeldab teksti põhjal sündmuste toimumise kohta ja tegelasi; ❖ Võrdleb eri allikatest pärit infot, eristab olulise teabe
Tekstiloomed	
Õpitulemused: õpilane ...	Õppesisu ja tegevused
❖ leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet;	❖ otsib lisainfot ; ❖ võrdleb eri allikatest pärit infot, võrdleb seda ja eristab olulise ebaolulisest; ❖ seostab leitud infot varasemate teadmistega ❖ eristab fakti ja arvamust

❖ tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise põhietappe;	❖ kirjutamiseks valmistumine (märksõnad, idee- või mõtteskeem, tsentriline kaart, sündmuste kaart, muusika, pilt, rollimäng jne), ❖ teksti eri versioonide kirjutamine, ❖ viimistlemine, ❖ toimetamine, ❖ avaldamine, ❖ tagasiside saamine.
❖ jutustab, kirjeldab, võrdleb ja arutleb suuliselt ja kirjalikult;	❖ Loetu ja kuuldu põhjal jutustamine, kirjeldamine. ❖ Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. ❖ Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. ❖ Esemel, olendi, inimese kirjeldamine. Iseloomulike tunnuste esitamine. ❖ Aheljutustamine. ❖ Ümberjutustamine ja ümberjutustuse kirjutamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, loov, valikuline kavapunktide järgi, märksõnade ja küsimuste toel. ❖ Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega.
❖ esineb suuliselt, võtab sõna, koostab ja peab lühikese ettekande;	❖ koostab lühiettekande/esitlus veebiallikast või teatmeteosest leitud info põhjal;

❖ kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt eri liiki eakohaseid tekste;	❖ Kirjandi ülesehitus. Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Mustand. ❖ Oma vigade leidmine ja parandamine. ❖ Kirja, kaardi, kutse kirjutamine ja vormistamine. ❖ Raamatust kokkuvõtte ning raamatu kohta lugemissoovituse kirjutamine. ❖ Luuletuse kirjutamine.
❖ vormistab kirjalikud tekstid korrektselt nii käsikirjas kui ka arvutis.	❖ kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile;
Teema: keeleteadlikkus	
Õpitulemused: õpilane ...	Õppesisu ja tegevused
❖ nimetab Eestis kõneldavaid keeli, sugulaskeeli ja rahvaid;	
❖ eristab keelevariante, sh murdeid, sotsiolekte, toob näiteid nende kasutusest;	❖ Kirjakeel, argikeel ja murdekeel ❖ Kirjakeelne ja argikeelne sõnavara, uudissõnad, murdesõnad, släng. ❖ Sünonüümid, antonüümid, homonüümid, nende kasutamine. ❖ Igapäevaste võõrsõnade asendamine omasõnadega ja vastupidi.

- ❖ kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliikide tüüpuhte ning põhilisi käänd- ja pöörd sõna vorme;

- ❖ tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide tüüpuhte ja lihtvormide kasutust, järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;

- ❖ Häälikuõpetus ja õigekiri.

Täis- ja kaashäälikuühend. Kaashäälikuühendi õigekiri. Tähed *g, b, d* s-tähe kõrval. Tähe *h* õigekiri. Tähtede *i* ja *j* õigekiri (tegijanimed ja liitsõnad). Liidete *-gi* ja *-ki* õigekiri. Sagedamini esinevate võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus, sulghäälik sõna keskel. Tähtede *f* ja *š* õigekiri.

- ❖ Sõnavaraõpetus

Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist).

- ❖ Vormiõpetus

Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad ja muutumatud sõnad.

Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses. Tegusõna oleviku- ja mineviku vormi kasutamine tekstis.

	Käändsõna. Käändsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käänamine. Käänded, nende küsimused ja tähendus. Õige käände valik sõltuvalt lause kontekstist. Ainsus ja mitmus.
❖ moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sealhulgas koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid;	❖ Lauseõpetus ja õigekiri. Lause. Alus ja öeldis. Lihtsamad lause laiendamise võimalused. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlauses. Koondlause kasutamine tekstis. ❖ Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ning nende kasutamine. ❖ Liitlause. Lihtlausete sidumine liitlauseks. Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine. ❖ Otsekõne ja saatelause. Saatelause otsekõne ees, keskel ning järel. Otsekõne kirjavahemärgid. Otsekõne kasutamise võimalusi. Üte ja selle kirjavahemärgid.
❖ järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;	
❖ rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ja -analüüsis;	❖ Kasutab õpitud keelereegleid teksti kirjutamise ja analüüsimisel.

❖ kasutab õigekirja kontrollimiseks ja tähenduste leidmiseks trüki- ja digisõnastikke, leiab sõnaartiklist vajaliku teabe	❖ Oskab kontrollida õigekirja sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist)

Digioskused:

- ❖ Digiseadmeid kasutades järgib turvameetmeid
- ❖ Oskab digikeskkondades viisakalt käituda ja suhelda
- ❖ Valib vastavalt adressaadile sobiva suhtlusviisi
- ❖ Mõistab digisuhtluses kasutatavaid lühendeid, emotikone,emojisid;
- ❖ Kirjutab korrektse e-kirja; vastab e-kirjale
- ❖ Oskab erinevatelt veebilehtedelt infot otsida
- ❖ Hindab leitud sisu: eristab olulist ebaolulisest, eristab fakti ja arvamust, hindab leitud teabe tõepärasust allikmaterjalis autori, viidete, avaldamise aja või avaldamiskoha alusel

TERA ainekava põhikoolile	Ainevaldkond:	Õppeaine:
Kooliaste: III kooliaste	Keel ja kirjandus	Eesti keel
Õppeaine kirjeldus:		
Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kaudu kujundatakse ja arendatakse õpilastes kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi ja läbivaid teemasid. Üldpädevusi kujundatakse eri liiki tekste lugedes, nende üle arutledes ja väideldes, erilaadseid tekste funktsionaalselt koostades ja kirjutades, suhtlusülesannete, loovtegevuste ja projektide kaudu. Keele- ja kirjandusõpetusse lõimitakse audiovisuaalseid väljendusviise (pilt, film, video jm). Põhikooli keeleõpetuse eesmärgiks on tundma õppida, osata ja vallata loomulikku keelt, mis on mõtete ja tunnete vahendaja, kultuurilise, riikliku ja iseenda identiteedi kandja ning rahvuskultuuri alus. Eesti keele valdamine on eduka ja jätkusuutliku õppimise eeldus kõikides õppeainetes. III kooliastmes kujundatakse õpilaste teadmisi ja oskusi neljas õppevaldkonnas: suuline ja kirjalik suhtlus, teksti vastuvõtt, tekstiloomine ja keeleteadlikkus. Võimekamatele ja rohkem huvitatud õpilastele pakume võimalust osaleda olümpiaadidel, etluskonkurssidel, kõnevõistlustel, tekstiloomevõistlustel, koolidevahelistel võistlustel jne. Õpiraskustega õpilasele rakendame erisusi õppevahendite ja õppematerjalide osas (näiteks õppematerjali lihtsustamine, abivahendite kasutamine tööde ajal, töö sooritamise aja pikendamine).		

Eesti keele õppimisel III kooliastmes hinnatakse õpilase

- ❖ suulist ja kirjalikku suhtlust,
- ❖ tekstide vastuvõttu, s.o analüüsi ja mõistmist,
- ❖ tekstiloomet, s.o eri tüüpi ja liiki tekstide kirjutamist,
- ❖ keeleteadmisi, s.o õigekeelsuse ja keelehoolde põhimõtete rakendamist ning keelevelikute teadvustamist.

Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:

- ❖ väärtustab oma rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- ❖ väärtustab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit.
- ❖ on keeleteadlik, väljendab end eesmärgipäraselt, selgelt, asjakohaselt ja keeleliselt korrektselt suuliselt ning kirjalikult;
- ❖ loeb tekste vilunult, eesmärgistatult ja kriitiliselt eri keskkondades ja allikatest;
- ❖ kirjutab eesmärgistatult ja keeleliselt korrektselt eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel;
- ❖ analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste, arvestab intellektuaalomandiga;
- ❖ mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära ning funktsiooni;
- ❖ kujundab lugemise kaudu väärtushoiakuid ja tõekspidamisi;
- ❖ väljendab end sobivat ja rikkalikku sõnavara kasutades;
- ❖ omandab lugemisharjumuse ja väärtustab lugemist.

Teema: suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused: õpilane ...

Õppesisu ja tegevused

❖ nimetab suulise ja kirjaliku kõne erijooni ning eristab kirjakeelt argikeelest;	❖ Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära mõistmine. Loetu/kuuldu kirjalik ja suuline vahendamine. ❖ Suhtlusolukord, selle komponendid, suhtluspartnerid. Erinevates suhtlusolukordades osalemine. Suhtlusolukorra ja -partneri arvestamine. Suulise suhtlemise tavad eesti keeles. ❖ Keeleviisakus ja -väarikus. Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud. Meilivahetus, meili kirjutamine ja keelevahendite valik. Veebipõhised suhtluskanalid: suhtlusportaalid, blogid, kommentaarid. Anonüümsuse mõju keelekasutusele. ❖ Kompromissi leidmine, kaaslaste töö/teksti täiendamine, parandamine, põhjendatud hinnangu andmine.
❖ esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid;	
❖ teeb kuuldu ja loetu kohta nii suulise kui ka kirjaliku kokkuvõtte;	
❖ arutleb eakohastel teemadel, lahendab keelealaseid probleemülesandeid ja osaleb diskussioonides;	
❖ põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult;	
❖ kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavasid ja võimalusi.	
Teema: teksti vastuvõtt	
Õpitulemused: õpilane ...	Õppesisu ja tegevused
❖ iseloomustab peamisi tekstiliike, nende põhijooni ning kasutamise võimalusi;	❖ Peamised tekstiliigid (tarbe-, teabe- ja meediažanrid), nende eesmärgid ning keelekasutus. Eri liiki tekstide lugemine, võrdlemine ja analüüsimine. Tsiteerimine ja refereerimine. Autorile/autoritele viitamine.
❖ loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;	

❖ teab, et teksti väljenduslaad oleneb teksti kasutusvaldkonnast, liigist, eesmärgist, autorist ja suhtlusolukorrast;	❖ Infoallikad. Veebist teabe otsimine ja teabeallikate ning info kriitiline hindamine. Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem). Pilttekstide ja teabegraafika lugemisvõimalused ning tõlgendamine. Segateksti vastuvõtt. ❖ Kriitiline lugemine. Fakti ja arvamuse eristamine. Peamised keelelised mõjutamisvõtted. Demagoogia. Reklaamtekst, reklaamtekstide eesmärk ja tunnused. Reklaami keel. ❖ Meedia. Televisioon. Raadio. Meediatekstide põhiliigid ja tunnused (uudislugu, aramuslugu, intervjuu, reportaaž, kuulutus). ❖ Meediaeetika kesksed põhimõtted. Sõnavabaduse põhimõte ja selle piirangud. Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine. ❖ Kõne kuulamine, märkmete tegemine. Kõne põhjal küsimuste esitamine. Konspekteerimine.
❖ teeb järeldusi kasutatud keelevahendite kohta ning märkab kujundlikkust mõjutusvahendina;	
❖ hindab kriitiliselt sõnumi suhtlusmooduseid, sh visuaalset, kuuldelist, žestilist ja tekstilist osa;	
❖ võtab kokku ja konspekteerib tekste, teeb teksti põhjal märkmeid, võrdleb tekste omavahel, osutab arusaamatule ja leiab sobiva lahenduskäigu ning rakendab seda;	
❖ sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, avaldab arvamust, kommenteerib, tõlgendab ning seostab oma kogemuste ja mõtetega;	
❖ kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti vastuvõtmisel, analüüsimisel ja tõlgendamisel ning seoste loomisel.	
Teema: tekstiloomine	
Õpitulemused: õpilane ...	Õppesisu ja tegevused

❖ leiab tekstiloomeks vajalikku teavet eri allikatest ja keskkondadest, valib kriitiliselt teabeallikaid ning osundab neid sobivas vormis;	❖ Suhtluseesmärgi määratlemine enne kirjutamist ja esinemist. Sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel vastavalt suhtlejate rollile, valdkonnale ja eesmärgile.
❖ kirjutab ja valmistub esinemiseks etappide kaupa;	❖ Esinemise ettevalmistus ja kirjutamisprotsessi kohandamine vastavalt oma eesmärkidele.
❖ ehitab teksti üles vastuvõtjat arvestades, järjestab ja seostab info loogiliselt ning valdab peamisi tekstisidususvõtteid;	❖ Kõneks valmistumine. Kõne koostamise ja esitamise võimalused. Kõne näitlikustamine.
❖ esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne);	❖ Kõne ja ettekande koostamine ja esitamine.
❖ kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt, vormistab korrektselt eri liike tekste (teabetekstid, sh kindla eesmärgiga ülevaated, kokkuvõtted ja lühiuurimused; meediatekstid, sh uudis, intervjuu; arvamustekstid, sh kirjand, kommentaar, arvamyslugu; avaliku suhtluse tekstid, sh avaldus, seletuskiri);	❖ Arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. Kirjandi kirjutamise eeltöö: mõtete kogumine, kava koostamine, mustandi kirjutamine. Kirjandi teema ja peamõte, ülesehitus. Teksti pealkirjastamine. Tekstilõik ja selle ülesehitus: väide, põhjendus, järeldus. Lõikude järjestamise põhimõtted ja võimalused. Teksti sidusus. Jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa tervikuks sidumine.
❖ seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toiminguga eesmärgiga, vahendab kuulnud ja loetud tekste sobiva pikkuse ja täpsusega, viidates allikale;	❖ Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine. Keeleteadmiste rakendamine töös tekstidega. Keelekujundite kasutamine tekstiloomes: konteksti sobivad ja sobimatud kujundid. Autorile/autoritele viitamine.
❖ kirjutab suhtlussituatsiooni sobivaid tekste, arvestab teksti vastuvõtjat, järgib õigekirjanorme, kasutab mitmekesiseid grammatilisi tarindeid ja sõnavara;	

❖ kasutab kirjutamisel mitmeid keeleallikaid ja teeb saadud teabe põhjal teadlikke keelevalikuid.	❖ Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus, protokoll.
Teema: keeleteadlikkus	
Õpitulemused: õpilane ...	Õppesisu ja tegevused
❖ väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest, kirjeldab ja mõistab eesti keele eripära, kujunemist ja rolli teiste keelte taustal, suhestab keeli teadlikult;	❖ Keeleuuendus ja keelehoole. Keeleuuendus ja keele areng: võimalused ja ohud. Keelesugulus, soome-ugri ja indoeuroopa keeled. Eesti keele eripära ning võrdlus teiste keeltega. Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased internetiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade õigekirja, õigehäälduse, õige muutmiseviisi, tähenduse ning stiilivärvingu leidmiseks. ❖ Häälikuõpetus ja õigekiri. Häälikute liigitamine. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid. Poolitamine, sealhulgas võõrsõnade ja nimede poolitamine. Omasõnad ja võõrsõnad. Veaohtlike võõrsõnade õigekiri. Sõnaraamatute kasutamine õigekirja ja häälduse kontrollimiseks.
❖ suhtub mõistvalt eesti keelt teise keelena kõnelejatesse, on toetav vestluspartner;	
❖ järgib eesti õigekirja aluseid ja põhimõtteid, kasutab vajadusel õigekirjakorrektorit;	
❖ kasutab eesti kirjakeelt avalikult esinedes ning õppides;	
❖ kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliike ja -vorme, mõistab lauseehitust;	
❖ tunneb peamisi lausetarindeid ja varieerib neid kirjutades korrektsel ja sobival viisil, sh kasutab liit- ja lihtlauseid, lauselühendiga lauseid, otsekõnet;	

❖ kasutab ja mõistab tekstis erineva stiiliväärtusega sõnu ja väljendeid, tunneb eesti keele sõnamoodustuse põhimõtteid;	❖ Vormiõpetus. Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ja muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad). Sõnaliikide funktsioon lauses. Käändsõnad. Käänetevahelised seosed. Veaohtlikud käändevormid. Veaohtlikud käändsõnad ja sõnavormid. Numbrate kirjutamine: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad. Õige käändevormi leidmine ÕSist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Omadussõna võrdlusastmed, veaohtlikud sõnad. Tegusõnade pöördelised vormid: pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood. Tegusõna käändelised ❖ vormid. Veaohtlikud tegusõnad ja sõnavormid. Õige pöörddevormi leidmine ÕSist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Liit-, ühend-ja väljendtegasõnad. Muutumatud sõnad. Määr- ja kaassõnade eristamine. Välde ja astmevaheldus. Palatalisatsioon. Sõnade kokku- ja lahkukirjutamise põhireeglid. Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus. Lühendamise põhimõtted ja õigekiri. ❖ Lause suhtluseesmärgid. Lauseliikmed: alus, öeldis, sihitis määrus, öeldistäide. Täiend. Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete ja täiendite kirjavahemärgistamine. Koondlause. Lihtlause õigekiri. Rindlause ja selle osalause ühendamise võimalused, kirjavahemärgid. Põimlause pea- ja kõrvallause,
❖ kirjeldab õpitud metakeele piires tekstide ülesehituslikku ja grammatilist ning sõnavaralist eripära;	
❖ kasutab teadlikult mitmesuguseid keeleallikaid, tunneb sõnaartikli ülesehitust, märke ja märgendeid, leiab teavet õigekirja, vormimoodustuse ja tähenduse kohta.	

	kirjavahemärgistamine. Segaliitlause. Lauselühend ja selle õigekiri. Lauselühendi asendamine kõrvallausega. Liht- ja liitlause sõnajärg. Otsekõne, kaudkõne ja tsitaat. Otsekõnega lause muutmine kaudkõneks. Lisandi ja ütte kirjavahemärgistamine ning kasutamine lauses. ❖ Sõnavaraõpetus. Sõna ja tähendus. Sõnastuse rikastamine, sünonüümide tähendusvarjundid. Homonüümid ning veahtlikud paronüümid. Fraseologismid, nende stiilivärving. Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine, liitmine ja tehissõnad. Sagedamini esinevad tuletusliited. Sõnaraamatute kasutamine sõnade tähenduse ning stiilivärvingu leidmiseks.
Digioskused:	
Õppes rakendame nüüdisaegseid õppematerjale ja digivahendeid ning e-õppekeskkondi, mis toetavad ühtlasi õpilaste digipädevuse arengut. Lõiming kõikide õppeainetega toetavad pädevuste saavutamist teistes ainevaldkondades. Keeleoskus loob eeldused kõigi õppeainete edukaks omandamiseks ja toimetulekuks nii isiklikus kui ka avalikus elus. Kõikide valdkondade õppeained arendavad omakorda keelekasutuse põhipädevusi: sõnavara tundmist ja rakendamist, tekstimõistmist ja -loomet, pädevust suuliselt ja kirjalikult suhelda. Meie kooli õpilased osalevad eriilmelistes praktikumides, mis võimaldavad tundma õppida antud valdkonna spetsiifikat, laiendada sõnavara ja rakendada saadud teadmisi oma suulistes ja kirjalikes tekstides.	

TERA ainekava põhikoolile	Ainevaldkond:	Õppeaine:
Kooliaste: II kooliaste	Keel ja kirjandus	Kirjandus
Õppeaine kirjeldus		
Keele- ja kirjandusõpetus arendavad õpilases kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, eri allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist. Olulisel kohal on oma arvamuse kujundamine, kaaslaste arvamusega arvestamine ning sobiva suhtlusviisi valimine, oma seisukohtade esitamine ja põhjendamine. Kirjandus aitab õpilasel mõista ja mõtestada iseennast, annab võimaluse leida oma hääl ja teha see kuuldavaks. Lugemisvara üheks oluliseks kriteeriumiks on see, et kirjandus peab olema õpilasele huvitav ja atraktiivne, et ta ei tajuks lugemist tüütu kohustusena, vaid võimalusena kogeda midagi kasulikku ja arendavat.		
Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:		
❖ süvendab oma arusaama kirjandusest kui kultuuri- ja kunstinähtusest, selle rollist identiteedi kujundamisel ja ühiskonna mõtestamisel, tunneb ning väärtustab rahvuskultuuri traditsioone ja pärimust; ❖ arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab ja põhjendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult; ❖ leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid; ❖ õpib mitmekülgsemalt ja sügavamalt tundma ilukirjandusteose poeetikat, analüüsib teose süžeed, tegelasi ja olustikku, märkab kompositsiooni erijooni ning arutleb käsitletud probleemide ja väärtuste üle, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara; ❖ loeb, analüüsib, tõlgendab ja mõistab nii eakohast noortekirjandust kui ka eri žanrites eesti ja maailmakirjanduse klassikat, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskust;		

- ❖ rikastab lugedes oma mõtlemis- ja väljendusoskust, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.

Õpitulemused:	Tegevused/ õppesisu:
❖ loeb laste- ja noortekirjandusteoseid nii eesti kui ka maailmakirjandusest,	❖ Õppeaasta jooksul loeb õpilane läbi vähemalt 4 tervikteost eesti ja maailmakirjandusest. Teoste valik lähtub õppekavast, klassi eripärast ja õpilaste huvidest. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. ❖ Ainetundides tegeletakse lugemisstrateegiate õpetamisega (ülelibisev ja süvenenud lugemine, ülelugemine) ja suunatakse õpilasi neid strateegiaid iseseisvalt kasutama. ❖ Õpilased koostavad loetud raamatute kohta praktilise töö nagu näiteks estilus, plakat, poster jne. ❖ Ainetundides juhendatakse õpilasi kasutama lisaks paberkujulistele väljaannetele ka veebimaterjale ning õpetatakse allikaid kriitiliselt hindama ning kasutatud allikatele viitama. ❖ Ainetundides käsitletakse kodukohaga seotud tekste. ❖ Õpilane tunneb erinevaid veebipõhiseid andmebaase ja keskkondi, kust infot leida tundmatute sõnade ja väljendite kohta, nt sõnaveeb.ee ja folklore.ee keskkond, sünonüümisõnastik, riimisõnastik.
❖ loeb ladusalt ja mõtestatult eri žanris luule-, proosa- ja draamatekste, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisvõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist	
❖ tutvustab loetud raamatut ja selle autorit ning jagab oma lugemiskogemust;	
❖ loeb kirjandusvaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, kasutab teabe hankimiseks sobivaid allikaid ja keskkondi;	
❖ kasutab otstarbekalt eri allikatest ja keskkondadest hangitud teavet, eristab oma ja laenatud teksti, nimetab ja märgib kasutatud allikad;	
❖ väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärast paljutahulist kultuuri;	

❖ õpib tundma kultuuri eri ilminguid, sealhulgas teatri- ja filmikunsti, pärimus- ja muuseumikultuuri;	
❖ eristab ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliike ning olulisemaid žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;	
❖ nimetab luuletuse teema ja kirjeldab selle meeleolu, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust;	
❖ koostab proosa- või draamateksti kohta kava küsimuste, väidete või märksõnadena, kirjutab kokkuvõtte;	
❖ nimetab teose teema, arutleb tegelastega seotud probleemide ja väärtushoiakute üle, sõnastab teose peamõtte;	
❖ iseloomustab ja võrdleb tegelasi, kirjeldab nendevahelisi suhteid ja hindab tegelaste käitumist;	
❖ järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikut	
	❖ Õpilane arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust; otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;
	❖ Omaloomingulise töö kirjutamisel suunatakse õpilast otsima infot, kasutama kavapunkte või mõistekaarti.
	❖ Esitab peast luuletuse, lühikese proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.
	❖ Tunnis tehakse tööd iseseisvalt, koos paarilisega või rühmas.
	❖ Ainetundides pööratakse tähelepanu järelduste tegemisele (põhjuse-tagajärg seoste analüüsimine).
	❖ Õpilane oskab jutustada toetudes kavapunktidele, mõistekaardile või märksõnadele.
	❖ Analüüsi koostamine õpetaja suunamisel ja seejärel ka iseseisvalt

❖ rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohta;	
❖ kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste;	
❖ osaleb arutelus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteosest rääkides tekstist sobivaid näiteid	
❖ esitab (peast) luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;	
❖ mõtestab lahti esitatud teksti tähendused, annab tagasisidet enda ja teiste esitusele;	
❖ jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tugineb kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;	
❖ jutustab tekstilähedaselt või kokkuvõtvalt kavapunktide järgi, märksõnade abil või piltteksti põhjal;	
❖ kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.	

Digioskused

- ❖ Digiseadmeid kasutades järgib turvameetmeid
- ❖ Oskab digikeskkondades viisakalt käituda ja suhelda
- ❖ Oskab erinevatelt veebilehtedelt infot otsida
- ❖ Hindab leitud sisu: eristab olulist ebaolulisest, eristab fakti ja arvamust,
- ❖ hindab leitud teabe tõepärasust allikmaterjalis autori, viidete, avaldamise aja või avaldamiskoha alusel
- ❖ Koostab esitluse (Keynote, Google Slides)
- ❖ Loob digitaalse plakati (Canva)
- ❖ Kirjutab ja vormindab teksti (Pages, Google Docs)

TERA ainekava põhikoolile	Ainevaldkond:	Õppeaine:
Kooliaste: III kooliaste	Keel ja kirjandus	Kirjandus
Õppeaine kirjeldus:		
Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kaudu kujundatakse ja arendatakse õpilastes kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi ja läbivaid teemasid. Üldpädevusi kujundatakse eri liiki tekste lugedes, nende üle arutledes ja väideldes, erilaadseid tekste funktsionaalselt koostades ja kirjutades, suhtlusülesannete, loovtegevuste ja projektide kaudu. Keele- ja kirjandusõpetusse lõimitakse audiovisuaalseid väljendusviise (pilt, film, video jm). Kirjandusõpetuses soodustatakse õpilase kirjandushuvi, arendatakse I-II kooliastmes omandatud lugejavõimeid, mõtte- ja tundemaailma, kujundatakse eetilisi tõekspidamisi ja hoiakuid, pööratakse rohkem tähelepanu sõnakunsti poeetikale ja kujundikeele olemusele ning toetatakse väljendusoskuse arengut nii kõnes kui ka kirjas. Tekstide lugemise ja uurimise eesmärk on anda teadmisi kultuuriloolise tausta kohta, rikastada õpilase keeletunnetust, pakkuda inspiratsiooni ning toetada tema arengut. Tõlgendamis- ja analüüsioskuse arendamiseks kuuluvad kirjandusõpetusse tekstide esitamine ja õpilaste omalooming eri liiki tekstidena. Võimekamatele ja rohkem huvitatud õpilastele pakume võimalust osaleda kirjandusolümpiaadidel, etluskonkurssidel, kõnevõistlustel, tekstiloomevõistlustel, koolidevahelistel võistlustel jne. Õpiraskustega õpilasele rakendame erisusi õppevahendite ja õppematerjalide osas (näiteks õppematerjali lihtsustamine, abivahendite kasutamine tööde ajal, töö sooritamise aja pikendamine).		

Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:

- ❖ süvendab oma arusaama kirjandusest kui kultuuri- ja kunstinähtusest, selle rollist identiteedi kujundamisel ja ühiskonna mõtestamisel, tunneb ning väärtustab rahvuskultuuri traditsioone ja pärimust;
- ❖ arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab ja põhjendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- ❖ leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
- ❖ õpib mitmekülgsemalt ja sügavamalt tundma ilukirjandusteose poeetikat, analüüsib teose süžeed, tegelasi ja olustikku, märkab kompositsiooni erijooni ning arutleb käsitletud probleemide ja
- ❖ väärtuste üle, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara;
- ❖ loeb, analüüsib, tõlgendab ja mõistab nii eakohast noortekirjandust kui ka eri žanrites eesti ja maailmakirjanduse klassikat, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskust;
- ❖ rikastab lugedes oma mõtlemis- ja väljendusoskust, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.

Teema:

Õpitulemused:

- ❖ loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt kahteteist loetud tervikteost;
- ❖ loeb ladusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid

Õppesisu ja tegevused

- ❖ Õppeaasta jooksul loetakse läbi vähemalt neli tervikteost nii eesti kui ka maailmakirjandusest ning tekstikatkendeid. Iga õpetaja otsustab käsitletavate teoste valiku lähtuvalt õppekavast, klassi eripärast ja õpilaste huvidest.

lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisoskust ning juhib oma lugemisprotsessi;	
❖ loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid	
❖ tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;	
❖ selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;	
❖ kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;	
❖ eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;	
❖ leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;	❖ Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu (proosa-, luule- või draamateose) autori, temaatika, narratiivi, probleemistiku ja poeetika tutvustamine ning võrdlemine teiste teostega. Lugemissoovituste põhjendatud jagamine klassikaaslastele. ❖ Lugemisstrateegiad ja lugemisprotsess. Ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud (üle)lugemine. Eri lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Teksti eesmärgistatud jälgimine ja eri tüüpi lugemisülesannete täitmine. Kriitiline lugemine. ❖ Pärimuskultuur. Tavad ja kombed pärimuskultuuris, muutuv pärimus. Looduspärimus ja linnalegendid. Kohanimed folklooris. ❖ Rahvaluule tunnusjooned. Rahvaluule põhiliigid ja žanrid. Regilaul ja riimiline rahvalaul. Muinasjutu liigid ja tunnused. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine. Naljandi ja anekdoodi tunnused. Tänapäeva folkloor, selle kogumine ja kogemine. Rahvaluule andmebaasid (https://www.folklore.ee/ebaas/) ja nende kasutamine.

❖ toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;	❖ Ilukirjanduse põhiliigid ja žanrid. Eepika, lüürika ja dramaatika tunnused.
❖ nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;	❖ Proosateksti analüüsimine: sissejuhatus, sõlmitus, teemaarendus, kulminatsioon, lõpplahendus, aegruum, tegelased (välimus, iseloom, hoiakud, suhted jms), sündmustik. Põhikonflikti määratlemine ja analüüsimine (põhjus, tagajärg, lahendus).
❖ teeb kokkuvõtte teose süžeeest, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;	❖ Lüürika põhitunnused. Ballaad, sonett, haiku ja ood luules. Vabavärsiline luule. Piltluule. Ühismeedia- ja räppluule. Nüüdisluule vormid ja žanrid. Luuleteksti väljendusvahendite ehk poeetika eritlemine. Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus. Luuletuse temaatika, aegruum, kompositsioon, riim, rütm ja kõla. Metafoor, isikustamine, epiteet, võrdlus. Luule erinevad kogemise viisid. Luuletuse seostamine isikliku kogemusega. Luuletuse esitamise võimalused.
❖ analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;	❖ Komöödia, tragöödia ja draama tunnused. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine teosest. Teksti allegooria ja allteksti mõistmine.
❖ rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;	❖ Kirjandusteose dramatiseering. Lavastus ja selle valmimine. Näitleja ja tema roll. Monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Draamateksti temaatika,
❖ kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujudid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;	
❖ võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;	

❖ kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;	narratiivi ja poeetika eritlemine. Eesti teatri sünnilugu ja nüüdisteater. Eesti teatritega tutvumine. ❖ Omaloomingulised tööd kirjeldavas ja jutustavas laadis ning eri žanrites. Tekstiloomes paaris- ja rühmatööna. Alustekstile tuginev kirjutamine. Arutleva teksti loome. Kirjandusteose, filmi või lavastuse arvustuse kirjutamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine, tuginedes oma kogemusele ja tekstinäidetele. ❖ Luule-, proosa- või draamateksti esitamine. Esituse eesmärgistamine ja ettevalmistamine. Esitamiseks sobiva tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktsiooni jälgimine. Aktiivne ja tõhus kuulamine. ❖
❖ hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid;	
❖ osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;	
❖ koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;	
❖ esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;	
❖ kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.	
Digioskused, praktilised tööd, lõiminguvõimalused	
Teeme koostööd piirkonnaraamatukoguga (Karlova-Ropka harukogu), mida õpilased külastavad õppeaasta jooksul vähemalt üks kord, et valida endale lugemisvara ja/või osaleda temaatilises õpitoas Näiteks 7. klassis tutvuvad õpilased raamatukoguga, osalevad Minu-sarja raamatute töötoas ja 8. klassis on võimalus osaleda ulme- ja fantaasiakirjanduse töötoas. 7. klassi õpilastega külastame Palamuse muuseumi, et kinnistada teadmisi O. Lutsu “Kevade” kohta. 9. klassi õpilastega külastame Kreutzwaldi majamuuseumi Võrus ja õpilased koostavad rühmatööna fotoromaani.	

ProTERAs on traditsiooniks saanud, et iga tiim käib vähemalt kord aastas teatrietendust vaatamas, võimalusel analüüsime nähtut ka kirjandustunnis.

Lõiminguvõimalused teiste õppeainetega: eneseanalüüs (inimeseõpetus), kokkuvõtte tegemine, küsimuste koostamine ja neile vastamine, analüüsimine (eesti keel, loodus- ja sotsiaalsed), erinevad ajalooühtlused ja ühiskondlike muutuste seostamine kirjandusteostega, tsitaatide kasutamine, kangelaseeposed, müüdid (ajalugu ja ühiskonnaõpetus), reisikiri (kasutatakse teadus- ja aimekirjanduse tekste, mis hõlmavad bioloogiat, füüsikat, geograafiat), piltluule ja piltmõistatus, miljöo kujutamine (kunstiõpetus, matemaatika), muusikalise tausta kujundamine luuletustele, esitlustele, dramatiseeringutele, rahva- ja regilaul (muusikaõpetus), arvustus, sümbolite kasutamine (draama-, kunsti- ja muusikaõpetus) jms. Funktsionaalse lugemisoskuse arendamine toimub kõikides ainetundides.

Õppes rakendame nüüdisaegseid õppematerjale ja digivahendeid ning e-õppekeskkondi, mis toetavad ühtlasi õpilaste digipädevuse arengut.